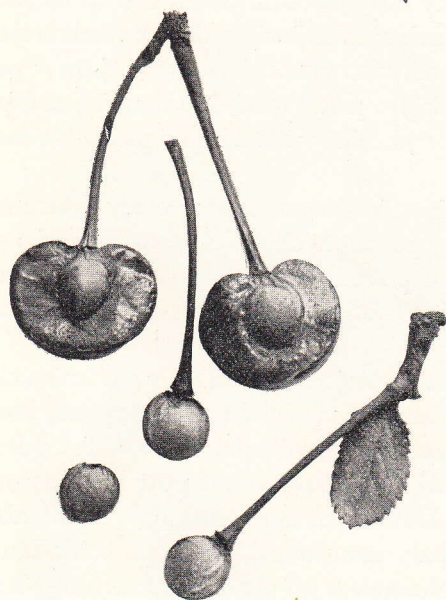

Jan Říha ČESKÉ OVOCE

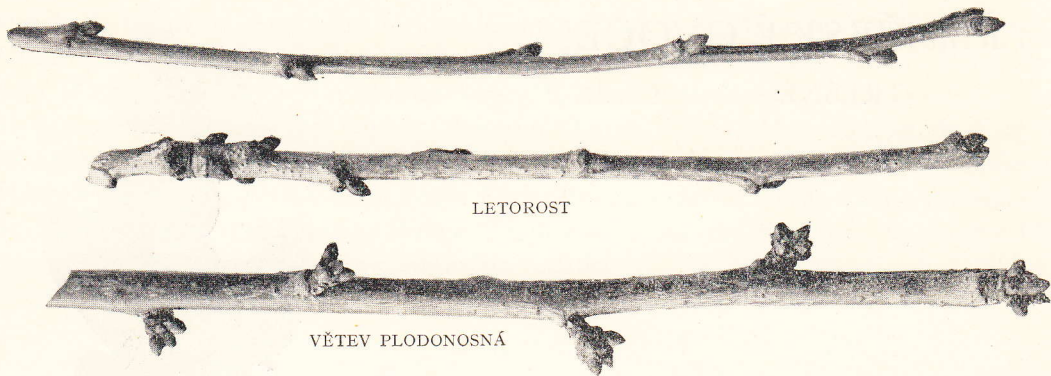
TŘEŠNĚ

Čís. 11.

AMARELKA KRÁLOVSKÁ

Königliche Amarelle – Amarelle royale hâtive

AMARELKA KRÁLOVSKÁ

Původ „Amarelky“ nepodařilo se zjistiti ani nejstarším spisovatelům, kteří tvrdí, že byla známa už začátkem sedmnáctého století. Zvláštní jest, že názvu „Amarelle“ nepoužívají francouzští pomologové vůbec a považují jej za jméno vedlejší (synonym), používajíce místo něho jména „Montmorency“ (C. de). Aby nebylo způsobeno ještě více zmatků v pojmenování „Amarelky“, bylo použito k označení francouzského názvu jména vedlejšího, kterého i jinde používají, a ne jména, pod kterým ji popisuje Leroy.

V Čechách jest známa odedávna, nalézají se sem tam prastaré, veliké stromy a jest velice oblíbena pod jménem „Amrhele“. Poděbradský děkan Rössler ji uvádí také ve svém soupise pod čís. 182, Königliche Amarelle, s poznámkou: „od Diela 1822“.

Daří se jí všude, v každé půdě i v hubeném písku neb šterku a na každém, pro třešně způsobilém místě, ať jest to v polích, zahradách neb na teplých stráních. Při volbě podložky jest však nutno se řídit podle toho, kam stromy se mají potom sázeti. Daří se na podložce jakékoliv, na sladké ptáčnici, tak jako na višni neb mahalebce, není však všude stejně úrodná. Do půd bohatých živinami lépe voliti stromky na višních šlechtěné, jsou v podobné živné půdě plodnější než na ptáčnici, naopak pro půdy sušší, šterkovité, jest lépe voliti šlechtěné na ptáčnici, zdravěji rostou, dosahují vysokého věku a hojně plodí. Na mahalebce roste a plodí všude dobře.

Při řezání roubů k šlechtění potřebných jest vždy hleděti k tomu, aby se braly se stromů nejzdravějších a nejúrodnějších; z výsevu a sem tam pohozených pecek vzrostla a sází se dále celá řada variací, které sotva jaké odchylky od původní odrůdy jeví, některé však plodí tak špatně, že šlechtíme-li je na podložku jakoukoliv, k ničemu nejsou — těch nutno se vystříhati!

Amarelka má mnoho výborných vlastností, z nichž jest nejcennější ta, že v čas květu nezmrzá, následkem čehož plodí každý rok a stává se zřídka, že vynechá nadobro; plody hodí se ke všemu a byly před lety považovány za vzácnost, jsou osvěžující a lahodné k jídlu, v kuchyni se těší veliké oblibě do pečiva a k zaváření, následkem čehož jsou hledány na trhu. K pozvolnému sušení se hodí velmi dobře. V „Handbuch der Obstkunde“ radí, aby se sčesané plody hodily i se stopkami na lísky a nechaly zavadnouti, načež po ochladnutí se stopky otrhají, pecky vymáčknu, což jde velice lehounce a při čemž šťáva už nevytéká, načež se teprve dosuší. Způsobu toho lze arciž použiti při sušení u všech jiných třešní a višní v domácnosti.

Aby dosaženo bylo statných, zdravých stromů, jest nejlépe je šlechtiti, jak beztak se děje všeobecně, v libovolné výšce na zvolenou podložku, rostou pak zvláště na ptáčnicích

bujně, rozvětřují se řídce v kulovitou korunu, větve se rozkládají, dále drobně rozvětřují se tak, že se sklánějí slabé, dlouhé větvice.

Letorosty narůstají dosti dlouhé, slabé, nahnědle zelenavé, na slunečné straně více nahnědlé, u spodu zcela, dále ke konci jen skvrnitě, tenkou, stříbřitou blanou pokryté a dosti hojně poseté vyvstalými, rzivými, nenápadnými tečkami, které se ztrácejí v bláně.

Malá, krátce vejčitá oka odstávají jen poněkud, mají šupiny skořicové hnědé a jsou na patách krátkých, dosti vysokých, u spodu letorostu s dvěma postranními, kratičkými, ke konci s třemi žeběrky, z nichž se střední táhne hlouběji a u spodu oblý letorost k jeho konci sotva patrně hranatí.

Květní poupata jsou taktéž malá, stejné barvy a jsou jednotlivě shluklá u spodu letorostu a v malé hroznovité růžice. Dvouleté dřevo jest krásně tmavě hnědé. (Viz obraz.)

Na jaře raší zeleně a jen maličko přihnědle; po ukončení vývoje bývají listy 100—110 mm dlouhé, 48—50 mm široké, silné, jako kožené, tmavě zelené, člunkovitě prohnuté, eliptické, do špičky náhle, úzce zúžené, kraj mají pěkně stejnoměrně dvojmo až trojmo vroubkovaný, hlavní i některé vedlejší vroubky se končí maličkým černým hrotem; řapíky mají 18—20 mm dlouhé, zarudlé žlázy pod samou čepelí maličké, jednotlivě i velké, pěkně vyvstalé, červenavé, avšak někdy též chybějí. Příplodní listy jsou menší, k řapíku velmi zúžené, ke krátké špičce širší, mají řapíky až 38 mm dlouhé, žlázy většinou scházejí.

Kvete vždy velice bohatě, květy višňovým podobné, as 24 mm široké, z bílých okrouhlých plátků sestavené tak, že se plátek plátku dotýká a jsou v malých chomáčcích. (Viz obraz.)

Připojený barevný obraz byl zhotoven podle větve z Chlumce n. Cidl. a znázorňuje dostatečně pravou velikost, tvar, barvu i plodnost. Plody jsou malé, takže 10 kusů váží jen 34—36 g, jsou zploštělé, as 16.5 mm vysoké, 20 × 18 mm široké, po stranách zcela málo stlačené, po jedné straně táhnoucí se čára končí se rzivou jízvou v maličké jamce na temeni tak ploše zkulacem, že plod lze na ně postavit.

Nestejně dlouhé, zelené, málo zakřivené, poměrně silné stopky vězí v úzkých, hlubokých jamkách a připojují se v nestejném počtu na pastopku 7—10 mm dlouhou, opatřenou obyčejně jedním, jednotlivě dvěma malými lístky.

Slupka jest tak jemná a průhledná, že vlákna dužniny zcela zřetelně jako sklem prosvítají, barvy jest jasně červené, ve stínu žlutavě prokvétá a jest celá, velice jemně, jen pod sklem zřetelně žlutavě tečkována.

Měkká, velmi jemná dužnina jest mdle žlutavá a plna nebarvivé šťávy, chuť její pikantně, sladce, avšak ostře navinulá.

Poměrně malé pecky drží tak pevně na stopce, že se dají ze zralých plodů lehce vytáhnouti. Jsou znázorněny černým obrazem.

Uzrává kolem 20.—25. června a vydrží na stromech, aniž by pukala neb hnila, po 3—4 neděle.

K dopravě nutno ji trhati, dokud je ještě tuhá, později velice trpí tlakem a jest pak neprodejná.

Popisy lze nalézt: „Moravské Ovoce“ čís. 89, Amarelka královská, Pixa „Klíč Štěpařský“ str. 231, Ranní královská Amarelka, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 104, „Deutschland's Obstsorten“, a „Pomologische Monatshefte“ 1907 str. 216, Königliche Amarelle. V posledním časopise jest vřaděna do výběru nejvýnosnějších, nejchutnějších odrůd, které nepukají, nečervivějí a které jsou ke konzervování zvláště hledány. Leroy „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 116 Montmorency (Cerise de).

Také se jí přikládají jména: Amrhele, Hamrle, Špunky, Amarelle, Royale, Amarelle Royale Hâtive, Cinq Pouces de Tour à Longue Queue (C. de), Cluster de Virginie, Common Red, Commune, Commune à Trochet, Confire (C. à), Coularde, Coularde à Longue Queue, Courte Queue (C. à), Duc de Mai, Early Richmond, Flemish Cherry, Frühe Glaskirsche, Frühe Königliche Amarelle, Frühe Königliche Mai Weichsel, Französische

Weichsel, Gemeine Amarelle, Griotte Gemeine Amarelle, Griotte Weichselbaum von Montmorency, Jardins (C. des), Kalb (C. de), Kentish, Kentish Red, Kleine Frühe Amarelle, Kleine Glaskirsche von Montmorency, Kleine Montmorency, Large Fruited, Large Montmorency, Little May Cherry, Longue Queue (C. à), May Cluster de Virginie, Monstrueuse à Longue Queue, Montmorency à Longue Queue, Montmorency Ordinaire, Muscate de Prague, Petit-Gobet, Petite Cerise Rouge Précocce, Petite Cerise Transparente de Montmorency, Pic Charry, Rouge Commune, Schwarze Weichsel, Spanische Glaskirsche, Sussex, Viriginian May, Amarella regalis.

AMARELKA KRÁLOVSKÁ – *Königliche Amarelle*. – *Amarelle royale hâtive*.